

**RADA
UNII EUROPEJSKIEJ**

**Bruksela, 8 października 2013 r.
(OR. en)**

14594/13

**AGRILEG 138
VETER 102
DENLEG 119
PHYTOSAN 48**

PISMO PRZEWODNIE

Od: Sekretarz Generalny Komisji Europejskiej,
podpisał dyrektor Jordi AYET PUIGARNAU

Data otrzymania: 4 października 2013 r.

Do: Uwe CORSEPIUS, Sekretarz Generalny Rady Unii Europejskiej

Nr dok. Kom.: COM(2013) 681 final

Dotyczy: SPRAWOZDANIE KOMISJI dotyczące ogólnego funkcjonowania w państwach członkowskich kontroli urzędowych w zakresie bezpieczeństwa żywności, zdrowia i dobrostanu zwierząt oraz zdrowia roślin

Delegacje otrzymują w załączeniu dokument COM(2013) 681 final.

Zał.: COM(2013) 681 final

Bruksela, dnia 4.10.2013 r.
COM(2013) 681 final

SPRAWOZDANIE KOMISJI DLA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY
dotyczące ogólnego funkcjonowania w państwach członkowskich kontroli urzędowych w
zakresie bezpieczeństwa żywności, zdrowia i dobrostanu zwierząt oraz zdrowia roślin

SPIS TREŚCI

1.	Wprowadzenie	3
2.	Przegląd rocznych sprawozdań państw członkowskich	3
3.	Kontrole przeprowadzone przez Komisję w państwach członkowskich	8
4.	Inne źródła informacji o kontrolach w państwach członkowskich	19
5.	Wyniki urzędowych działań w zakresie monitorowania	20
6.	Działania następcze i wykonawcze Komisji	20
7.	Handel międzynarodowy	22
8.	Wnioski	22

1. WPROWADZENIE

Artykuł 44 ust. 4 i 6 rozporządzenia (WE) nr 882/2004¹ nakłada na Komisję obowiązek sporządzenia i przedłożenia Parlamentowi Europejskiemu i Radzie rocznego sprawozdania dotyczącego ogólnego funkcjonowania kontroli w państwach członkowskich, w świetle:

- a) dorocznych sprawozdań z kontroli przedłożonych przez organy krajowe;
- b) kontroli Komisji przeprowadzonych w państwach członkowskich;
- c) wszelkich innych istotnych informacji.

Niniejsze sprawozdanie jest trzecim tego rodzaju sprawozdaniem przedłożonym przez Komisję. Zostało ono opracowane przede wszystkim w oparciu o następujące źródła: a) roczne sprawozdania państw członkowskich za 2010 r., b) wyniki kontroli własnych przeprowadzonych przez Komisję oraz c) inne istotne informacje na temat kontroli, w tym:

- sprawozdania dotyczące kontroli w konkretnych sektorach przekazane Komisji przez państwa członkowskie;
- wyniki unijnych systemów wczesnego ostrzegania;
- informacje dotyczące działań Komisji w zakresie egzekwowania prawa (w tym w przypadkach naruszeń) związanych z nieprawidłowościami wykrytymi w państwach członkowskich;
- sprawozdania przedłożone przez międzynarodowe organy normalizacyjne.

W szczególności w odniesieniu do wyników kontroli własnych Komisji i innych istotnych informacji sprawozdanie zawiera zestawienie informacji dotyczących kontroli w miarę ich udostępniania, co służy zapewnieniu możliwie największej aktualności informacji na temat kontroli urzędowych przeprowadzanych na terytorium Unii.

2. PRZEGLĄD ROCZNYCH SPRAWOZDAŃ PAŃSTW CZŁONKOWSKICH

Podstawowe zasady unijnego prawa żywnościowego i paszowego ustanowiono w rozporządzeniu (WE) nr 178/2002². W myśl tego rozporządzenia odpowiedzialność za zapewnienie bezpieczeństwa żywności spoczywa w pierwszym rzędzie na przedsiębiorstwach spożywczych/paszowych w ramach całego łańcucha żywnościowego/paszowego, począwszy od produkcji podstawowej, aż po punkt ostatecznej sprzedaży konsumentowi. Rozporządzenie (WE) nr 834/2007 zawiera wymogi

¹ Rozporządzenie (WE) nr 882/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie kontroli urzędowych przeprowadzanych w celu sprawdzenia zgodności z prawem paszowym i żywnościowym oraz regulami dotyczącymi zdrowia zwierząt i dobrostanu zwierząt – *Dz.U. L 191 z 30.4.2004*.

² Rozporządzenie (WE) nr 178/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2002 r. ustanawiające ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego, powołujące Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności oraz ustanawiające procedury w zakresie bezpieczeństwa żywności.

dotyczące produkcji ekologicznej i znakowania produktów ekologicznych³. Rozporządzenie (UE) nr 1151/2012 zawiera wymogi dotyczące systemów jakości produktów rolnych i środków spożywczych⁴.

Państwa członkowskie mają obowiązek monitorowania i sprawdzania, czy podmioty gospodarcze spełniają wymogi prawa UE w zakresie bezpieczeństwa żywności i pasz (w tym zdrowia i dobrostanu zwierząt oraz zdrowia roślin), produkcji ekologicznej oraz systemów jakości. W tym celu są zobowiązane do prowadzenia systemów kontroli urzędowych.

W rozporządzeniu (WE) nr 882/2004 określono sposób organizacji i prowadzenia tych kontroli. Zasadniczo w rozporządzeniu tym ustanawia się ogólne zasady prowadzenia kontroli urzędowych w celu sprawdzenia zgodności z przepisami UE dotyczącymi żywności i pasz. W szczególności w rozporządzeniu zobowiązuje się państwa członkowskie do sprawdzenia, czy podmioty gospodarcze spełniają określone wymogi prawne oraz czy towary wprowadzone na rynek UE (wyprodukowane w UE lub przywożone do UE) są zgodne z tymi wymogami.

W rozporządzeniu (WE) nr 882/2004 określono również zasady kontroli państw członkowskich prowadzonych przez służby Komisji w celu sprawdzenia, czy państwa te wywiązują się z obowiązków ustanowionych w przepisach dotyczących żywności i pasz. Państwa członkowskie muszą opracować i realizować wieloletnie krajowe plany kontroli, aby spełnić wymogi zawarte w tym rozporządzeniu, oraz są zobowiązane do przedkładania Komisji rocznego sprawozdania dotyczącego realizacji tych planów.

W pierwszym rocznym sprawozdaniu Komisji (COM(2010) 441) zwrócono uwagę na znaczne różnice między sprawozdaniami państw członkowskich zarówno pod względem ich struktury, jak i treści, które utrudniały ich porównanie. W zeszłorocznym sprawozdaniu (COM(2012)122) odnotowano znaczną poprawę porównywalności sprawozdań dzięki dialogowi Komisji z państwami członkowskimi oraz większemu doświadczeniu państw członkowskich w zakresie ich sporządzania.

Aby ułatwić porównywanie rocznych sprawozdań państw członkowskich, we współpracy z państwami członkowskimi opracowano model „streszczenia” w oparciu o istniejące wytyczne dotyczące sporządzania rocznego sprawozdania (decyzja Komisji 2008/654/WE). Streszczenia takie są obecnie wykorzystywane przez większość państw członkowskich. Państwa członkowskie na bieżąco otrzymują ogólne informacje zwrotne. Ich uzupełnieniem są informacje zwrotne dla poszczególnych państw przekazywane na piśmie.

W kontekście przeglądu rozporządzenia (WE) nr 882/2004 szczególną uwagę zwrócono na przepisy art. 44 dotyczące sprawozdań państw członkowskich oraz rocznych sprawozdań Komisji. Wniosek ustawodawczy obejmuje przepisy przewidujące przyjęcie przez Komisję jednolitych wzorów formularzy na potrzeby przekazywania przez państwa

³ Rozporządzenie Rady (WE) nr 834/2007 z dnia 28 czerwca 2007 r. w sprawie produkcji ekologicznej i znakowania produktów ekologicznych i uchylające rozporządzenie (EWG) nr 2092/91 – *Dz.U. L 189 z 20.7.2007*.

⁴ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1151/2012 z dnia 21 listopada 2012 r. w sprawie systemów jakości produktów rolnych i środków spożywczych – *Dz.U. L 343 z 14.12.2012*.

członkowskie informacji i danych dotyczących: zmian w ich planach kontroli, wyników kontroli urzędowych przeprowadzonych w poprzednim roku, rodzaju i liczby zidentyfikowanych przypadków niezgodności oraz środków podjętych w celu zapewnienia efektywnej realizacji wieloletnich krajowych planów kontroli, łącznie z działaniami w zakresie egzekwowania prawa i ich wynikami.

Streszczenie przeprowadzonej przez Komisję analizy sprawozdań rocznych państw członkowskich za 2010 r. zostało przedstawione poniżej w zakresie, w jakim sprawozdania te pozwalały na dokonanie syntezy przekazanych informacji.

Ogólna skuteczność kontroli

Sprawozdania roczne dowodzą, że większość państw członkowskich stosuje wskaźniki strategiczne, operacyjne lub zgodności służące do oceny funkcjonowania kontroli, mimo że występują znaczne różnice, jeżeli chodzi o objęte sektory i zakres oświadczenia dotyczącego ogólnej skuteczności. Przedstawiane dane często dotyczą procesu inspekcji, np. liczby planowanych inspekcji, które zostały przeprowadzone, a nie wyników kontroli urzędowych.

W przypadku niektórych państw, w których funkcjonuje więcej niż jeden właściwy organ centralny, spójność sprawozdań można by poprawić, zestawiając informacje przekazane przez różne służby z celami strategicznymi i operacyjnymi wieloletniego krajowego planu kontroli.

Tendencje w zakresie kontroli

Istnieje ciągła tendencja do stosowania systemów opartych w większym stopniu na analizie ryzyka. Niektóre państwa członkowskie zwróciły uwagę na poprawę ogólnej skuteczności związaną ze stosowaniem kontroli opartych w większym stopniu na analizie ryzyka, a także na rozszerzenie kontroli opartych na analizie ryzyka na nowe sektory. Z innych sprawozdań wynika jednak, że państwa członkowskie nie stosują modelu oceny ryzyka w każdym sektorze, co potwierdzają audyty Komisji, sprawozdania te zawierają także niewiele informacji na temat tendencji w zakresie kontroli, priorytetów i wyników.

Jedną z konsekwencji stosowania kontroli opartych w większym stopniu na analizie ryzyka jest fakt, że bezpośrednie porównywanie poziomów niezgodności między poszczególnymi latami może nie być możliwe. Na przykład wyniki analizy tendencji przeprowadzonej przez Republikę Czeską wskazują, że w latach 2009–2010 w obszarze zdrowia i dobrostanu zwierząt odnotowano wzrost liczby zidentyfikowanych przypadków niezgodności w stosunku do całkowitej liczby kontroli. Mogłoby to świadczyć o wzroście liczby przypadków niezgodności, a tym samym – o pojawieniu się problemów. Tymczasem ten początkowy wzrost przypisuje się jednak temu, że w ostatnim czasie kontrole w większym stopniu opierają się na analizie ryzyka, co przyczynia się do poprawy ich ogólnej skuteczności. W sprawozdaniu przedłożonym przez Danię zidentyfikowano podobną zależność w kontekście kontroli dobrostanu zwierząt. W niemieckim sprawozdaniu rocznym podkreślono fakt, że od kiedy kontrole w większym stopniu opierają się na analizie ryzyka, a tym samym są bardziej dokładne w odniesieniu do pomiotów, w przypadku których stwierdzono wystąpienie niezgodności w przeszłości, formułowanie wniosków co do ogólnej sytuacji na rynku na podstawie informacji

zawartych w sprawozdaniu rocznym jest niemożliwe. Zasoby uwolnione dzięki prowadzeniu kontroli w większym stopniu opartych na analizie ryzyka są wykorzystywane do przeprowadzania inspekcji w zakładach, które mają mniejsze możliwości lub chęć do zapewnienia zgodności z przepisami. Dowody potwierdzające, że przedmiotowe zasoby są wykorzystywane do kontrolowania zakładów o niekorzystnej lub wątpliwej historii zgodności, są uspokajające w kontekście pojawiających się sugestii, że „kontrola opartych na analizie ryzyka” mogą stanowić zasłonę dymną dla obniżenia poziomu zasobów.

Analiza tendencji w zakresie niezgodności

Główne obszary niezgodności zidentyfikowane w poszczególnych sektorach obejmują: wymogi w zakresie higieny pracy, analizę zagrożeń i krytycznych punktów kontroli, strukturalne wymogi w zakresie higieny lub wymogi w zakresie higieny eksploatacji urządzeń, znakowanie żywności i paszy, dodatki do paszy, prowadzenie rejestrów oraz zanieczyszczenia mikrobiologiczne.

Możliwości identyfikacji przyczyn leżących u podstaw poszczególnych przypadków niezgodności są zazwyczaj ograniczone. Podobnie jak w ubiegłym roku, braki w obszarze analizy zagrożeń i krytycznych punktów kontroli/higieny często tłumaczono wysoką rotacją pracowników, brakiem odpowiedniego przeszkolenia personelu zatrudnianego przez podmioty prowadzące przedsiębiorstwa spożywcze oraz minimalnymi lub nieistniejącymi sankcjami z tytułu niezgodności.

Tendencje w zakresie egzekwowania prawa: działania podejmowane w przypadku niezgodności

Państwa członkowskie mają obowiązek wskazać w swoich rocznych sprawozdaniach, jakie działania w zakresie egzekwowania prawa zostały podjęte.

Chociaż roczne sprawozdania większości państw członkowskich zawierały dane na temat egzekwowania prawa, dane te nie obejmowały wszystkich sektorów i zasadniczo brakowało w nich analizy ogólnych tendencji i wniosków.

Niektóre państwa członkowskie opisały swoje pozytywne doświadczenia związane ze stosowaniem sankcji administracyjnych bezpośrednio przez właściwe organy.

Ponadto część państw członkowskich zwróciła uwagę na konieczność organizowania szkoleń dla pracowników w zakresie egzekwowania prawa. W Zjednoczonym Królestwie nacisk położono na szkolenie w zakresie postępowań sądowych oraz na przygotowanie personelu do występowania w charakterze biegłych, co doprowadziło do wzrostu liczby formalnych działań wykonawczych w stosunku do stanu z lat 2008–2009. W Finlandii szkolenia i nowe wytyczne w zakresie egzekwowania prawa również doprowadziły do zwiększenia stopnia wykorzystania działań wykonawczych. Władze niderlandzkie przypisują wzrost liczby działań wykonawczych zwiększeniu stopnia, w jakim kontrole są przeprowadzane w oparciu o analizę ryzyka, co zwiększa prawdopodobieństwo wykrycia niezgodności.

Krajowy system audytu

Wszystkie państwa członkowskie przeprowadzają audyty zgodnie z wymogami rozporządzenia 882/2004. Audyt jest ważnym instrumentem wśród dostępnych środków kontrolnych, ponieważ dostarcza kierownictwu kluczowych informacji na temat skuteczności stosowanych systemów kontroli. Sprawozdania nie zawsze zawierają jednak przegląd wyników tych audytów, zwłaszcza gdy były one przeprowadzane w regionach zdecentralizowanych, czy informacje na temat działań następczych podjętych w odniesieniu do sprawozdań z audytu. Ponadto niektóre państwa członkowskie poinformowały, że ograniczone zasoby ich jednostek audytu spowodowały zmniejszenie liczby przeprowadzanych audytów.

Niektóre audyty koncentrowały się na systemach zarządzania jakością wprowadzonych przez właściwe organy. W Austrii proces ten doprowadził do harmonizacji procedur i zachodzących obecnie zmian w zakresie kompetencji.

Komisja organizuje regularne spotkania, które między innymi zapewniają forum wymiany najlepszych praktyk w zakresie sposobu zapewnienia zgodności z wymogiem przeprowadzania audytów między państwami członkowskimi.

Zasoby

W szeregu sprawozdań zwrócono uwagę na zmiany w tym obszarze, takie jak istotne zmiany organizacyjne we Francji, Niderlandach, Słowenii i Zjednoczonym Królestwie czy usprawnienie usług laboratoryjnych (w Bułgarii, w Hiszpanii w zakresie bezpieczeństwa żywności oraz w Polsce w zakresie pestycydów). Przegląd zasobów przekazanych laboratoriom był również przeprowadzany w Estonii i Portugalii. Niektóre państwa członkowskie zmieniają strukturę podziału zasobów kadrowych, odchodząc od rutynowych kontroli na rzecz „kampanii kontrolnych” w większym stopniu opartych na analizie ryzyka – działaniom tym towarzyszy większa świadomość konieczności wydajniejszego gospodarowania zasobami, w szczególności w obecnych warunkach gospodarczych, w których wydatki publiczne są skrupulatnie monitorowane.

Działania podjęte w celu poprawy funkcjonowania organów kontrolnych

Najważniejsze działania obejmują: aktualizowanie ustawodawstwa, przygotowywanie lub udoskonalanie wytycznych i procedur, organizowanie szkoleń i warsztatów (w szczególności w związku z wdrażaniem nowych procedur), a także wprowadzanie poprawek do wieloletnich krajowych planów kontroli.

Ponadto w niektórych państwach członkowskich dodatkowo usprawniono systemy informacyjne i procesy biznesowe stosowane do celów kontroli, tak aby rozszerzyć nadzór sprawowany przez właściwe organy centralne. W niektórych państwach członkowskich odnotowano poprawę w zakresie oceny i analizy krytycznej danych kontrolnych, podczas gdy w innych opracowywane są plany na rzecz zwiększenia uprawnień właściwych organów centralnych do weryfikowania skuteczności kontroli. W niektórych państwach członkowskich trwają prace nad przygotowaniem specjalnych wskaźników efektywności.

Przedstawiono również przykłady wprowadzanych usprawnień w zakresie współpracy między instytucjami kontrolnymi oraz poprawy funkcjonowania ram współpracy w

państwach członkowskich, w których kompetencje są zdecentralizowane. Niektóre państwa członkowskie opisały działania podjęte w związku ze wzrostem sprzedaży internetowej w sektorze spożywczym. W wielu państwach członkowskich wprowadzenie systemów oceny funkcjonowania podmiotów prowadzących przedsiębiorstwo spożywcze ułatwia uszeregowanie kontroli pod względem ważności.

Działania podjęte w celu poprawy funkcjonowania podmiotów prowadzących przedsiębiorstwo spożywcze

Główne działania wskazane w sprawozdaniach państw członkowskich obejmują publikowanie wytycznych, organizowanie szkoleń, kampanii informacyjnych i innych wydarzeń oraz rozpowszechnianie broszur. Do innych zgłaszanych działań należą utworzenie ośrodka ds. dobrostanu zwierząt w Danii, jak również mechanizmy mające zachęcić zakłady do przestrzegania przepisów, a także mechanizmy na rzecz uzyskiwania informacji zwrotnych od przedsiębiorstw w celu uproszczenia procedury przeprowadzania kontroli.

Wnioski

Roczne sprawozdania państw członkowskich dowodzą, że państwa członkowskie aktywnie poszukują sposobów na poprawę skuteczności istniejących systemów. Wśród państw członkowskich można zaobserwować tendencję do częstszego stosowania kontroli opartych na analizie ryzyka. Państwa członkowskie wprowadzają również instrumenty służące rozszerzeniu zakresu nadzoru sprawowanego przez właściwe organy centralne oraz zwiększeniu wydajności organów kontrolnych.

Istnieje szereg obszarów, w których nadal można wprowadzić pewne ulepszenia. Jeżeli chodzi o spójność i porównywalność danych kontrolnych w państwach członkowskich, usprawnienie powiązań pomiędzy przedstawianymi danymi mogłoby ułatwić wskazanie zakresu, w jakim kontrole przekładają się na identyfikowanie przypadków niezgodności, i co za tym idzie – na skuteczne egzekwowanie przepisów. Położenie w sprawozdaniach większego nacisku na kwestie związane z samooceną, takie jak wyniki audytu krajowego oraz wpływ procesu przeglądu w ramach rocznego sprawozdania na przyszłe planowanie, usprawniłoby proces ciągłego doskonalenia.

3. KONTROLE PRZEPROWADZONE PRZEZ KOMISJĘ W PAŃSTWACH CZŁONKOWSKICH

Przepisy rozporządzenia (WE) nr 882/2004 nakładają na Komisję obowiązek przeprowadzania kontroli w państwach członkowskich w celu sprawdzenia, czy, ogólnie rzecz biorąc, kontrole są przeprowadzane zgodnie z odpowiednimi wieloletnimi krajowymi planami kontroli oraz zgodnie z prawem UE.

Aby wywiązać się ze spoczywających na niej obowiązków, Komisja realizuje roczny program audytów i inspekcji, aby sprawdzić zgodność z prawem paszowym i żywnościowym, przepisami dotyczącymi zdrowia i dobrostanu zwierząt oraz zdrowia roślin oraz aby sprawdzić, czy kontrole urzędowe w tych dziedzinach są przeprowadzane zgodnie z prawem UE. Program ten jest publikowany na stronie internetowej Komisji.

Ustalenia z każdego audytu są przedstawiane w sprawozdaniu skierowanym do odpowiedniego organu krajowego wraz z wnioskami i zaleceniami dotyczącymi usunięcia stwierdzonych braków. Dzięki publikacji sprawozdań z audytu i planów działania państw członkowskich oraz regularnej aktualizacji profili krajowych Komisja zapewnia zainteresowanym stronom i obywatelom oparte na faktach informacje o sposobie, w jaki organy kontrolne w każdym państwie członkowskim wypełniają swój obowiązek zapewnienia odpowiedniego stosowania prawa UE.

W ostatnich latach Komisja przeprowadzała rocznie około 250 audytów, które obejmowały cały łańcuch żywnościowy, a także kwestie zdrowia i dobrostanu zwierząt oraz zdrowia roślin, przy czym około 70 % z nich dotyczyło bezpieczeństwa żywności. Około 60 % wszystkich audytów przeprowadza się zazwyczaj w państwach członkowskich, a pozostałą część w państwach trzecich. W Chorwacji, która ma przystąpić do UE w dniu 1 lipca 2013 r., przeprowadzono audyty przedakcesyjne.

Ponadto dla szeregu sektorów opracowano ostatnio sprawozdania ogólne⁵. Sprawozdania te umożliwiają zapoznanie się z kompleksowym przeglądem działań kontrolnych podejmowanych przez państwa członkowskie na podstawie wyników poszczególnych audytów. Wskazuje się w nich najważniejsze nieprawidłowości, które prawdopodobnie będą istotne dla wszystkich państw członkowskich, w tym również te, w odniesieniu do których nie przeprowadzono oddzielnych audytów. Sprawozdania dostarczają również służbom Komisji i państwom członkowskim cennych informacji na potrzeby przeglądów ustawodawstwa.

Sprawozdania z audytów przeprowadzonych przez Komisję, odpowiedzi właściwych organów na zalecenia zawarte w sprawozdaniu Komisji oraz profile krajowe można znaleźć na następującej stronie internetowej:
http://ec.europa.eu/food/fvo/index_en.cfm

W kolejnej sekcji przedstawiono szereg szczególnie interesujących kwestii, które zostały ujęte w programie w państwach członkowskich, dotyczących bezpieczeństwa żywności, zdrowia i dobrostanu zwierząt oraz zdrowia roślin. Zawiera ona również krótkie streszczenie najważniejszych ustaleń i wniosków z poszczególnych serii audytów.

Bezpieczeństwo żywności

Kontrole urzędowe w odniesieniu do produkcji mleka i mięsa

W latach 2008–2011 Komisja przeprowadziła serię audytów dotyczących kontroli higieny w odniesieniu do produkcji czerwonego mięsa oraz mleka we wszystkich państwach członkowskich. Audyty te potwierdziły, że państwa członkowskie wprowadziły systemy kontroli w dużej mierze zgodne z przepisami rozporządzenia (WE) nr 882/2004, oraz że przeprowadzają kompleksowe kontrole jakości czerwonego mięsa i mleka oraz uzyskiwanych z nich produktów. Zaobserwowana już wcześniej tendencja znalazła jednak potwierdzenie w odniesieniu do egzekwowania prawa: choć organy kontrolne w przeważającej mierze prawidłowo identyfikują nieprawidłowości, stałe działania w zakresie egzekwowania prawa nie zawsze są podejmowane w odpowiednim czasie, w wyniku czego przypadki niezgodności mogą się utrzymywać.

⁵ http://ec.europa.eu/food/fvo/specialreports/index_en.htm.

Identyfikowalność wołowiny i produktów z wołowiny

W 2011 r. przeprowadzono serię audytów dotyczących identyfikowalności wołowiny i produktów z wołowiny – sprawozdanie ogólne w tym zakresie jest już dostępne. Wyniki ostatniego przeglądu wskazują, że kontrole identyfikowalności wołowiny i produktów z wołowiny oraz kontrole dotyczące obowiązkowego etykietowania zostały znacznie usprawnione w odwiedzonych państwach członkowskich. W odniesieniu do identyfikowalności żywych zwierząt stwierdzono pewne nieprawidłowości we wdrażaniu obowiązujących przepisów i przeprowadzaniu kontroli urzędowych w miejscach gromadzenia zwierząt, takich jak pomieszczenia należące do sprzedawców zwierząt, rynki oraz punkty skupu. Odnotowano również pewne braki w kwestii zarządzania bazami danych wykorzystywanymi do rejestrowania zwierząt.

Zwierzęta łowne – dzikie i utrzymywane w warunkach fermowych

Aby zgromadzić informacje na temat sposobu przeprowadzania kontroli urzędowych w odniesieniu do produkcji mięsa dzikich i utrzymywanych w warunkach fermowych zwierząt łownych, zorganizowano szereg misji informacyjnych w czterech państwach członkowskich. Sprawozdanie ogólne w tej kwestii jest dostępne i zawiera szczegółowe informacje na temat wyników tych misji.

W wyniku tej serii misji zidentyfikowano szereg istotnych zagadnień oraz prowadzone są dyskusje dotyczące przepisów prawnych w tym zakresie regulujących następujące kwestie: niekompletne badania na obecność włośnia krętego w niewielkich ilościach mięsa podatnych gatunków zwierząt łownych bezpośrednio dostarczanych konsumentowi, liberalne interpretowanie pojęcia „niewielkich ilości”, które można wyłączyć z obowiązku przeprowadzenia kontroli urzędowych w zakresie higieny, regularne korzystanie z punktów skupu zwierząt łownych, które nie zawsze były rejestrowane, i w związku z tym nie były przedmiotem kontroli urzędowych, niejednoznaczne rozróżnienie pomiędzy zwierzętami łownymi utrzymywanymi w warunkach fermowych a dzikimi zwierzętami łownymi, powodujące ryzyko przedstawienia wprowadzających w błąd informacji dla konsumentów odnośnie do faktycznego pochodzenia mięsa zwierząt łownych, a także wewnętrzny handel nieskórowanymi tuszami dzikich zwierząt łownych, niezgodny z przepisami UE.

Kontrole urzędowe w odniesieniu do produktów rybołówstwa oraz żywych małży

W dziewięciu państwach członkowskich przeprowadzono audyty oceniające zgodność z unijnymi wymogami dotyczącymi ryb oraz żywych małży.

Ogólnie stwierdzono, że we wszystkich państwach, które odwiedzone, wdrożono kompleksowe systemy kontroli urzędowych w odniesieniu do produktów rybołówstwa. W niektórych państwach stwierdzono znaczące różnice we wdrażaniu kontroli urzędowych między różnymi regionami. Laboratoria, w których wykonywane są analizy urzędowe, były na ogół odpowiednio wyposażone i miały możliwość przeprowadzania wymaganych analiz. Większość laboratoriów posiadała akredytację.

Chociaż ogólne systemy były odpowiednio zaprojektowane i zarządzane, wykryto pewne istotne niedoskonałości w odniesieniu do kontroli:

- miejsc, w których odbywa się produkcja podstawowa, takich jak statki rybackie i gospodarstwa rybackie;
- żywych mały, w odniesieniu do: klasyfikacji powierzchni produkcyjnych, częstotliwości przeprowadzania testów w ramach procesu monitorowania występowania biotoksyn oraz testowania produktów końcowych.

Wnioski z audytów przeprowadzonych w 2012 r. były podobne. Przygotowywane jest również sprawozdanie ogólne w tej kwestii.

Kontrole urzędowe w odniesieniu do drobiu

Audyty systemów kontroli państw członkowskich w odniesieniu do mięsa drobiowego i produktów z mięsa drobiowego były kontynuowane w 2012 r. Podobnie jak w ubiegłym roku, ogólny poziom zgodności był zasadniczo odpowiedni, przy czym poczyniono znaczne postępy w stosunku do sytuacji sprzed wdrożenia „pakietu higienicznego”. Audyty objęły cały łańcuch produkcji drobiu, chociaż w niektórych przypadkach liczba kontroli na poziomie gospodarstwa była ograniczona, a w ramach niektórych przeprowadzonych niedawno audytów stwierdzono nieodpowiednie inspekcje poubojowe. Główne obszary, w których stwierdzono konieczność poprawy, w dalszym ciągu dotyczyły: stosowania konkretnych wymogów higienicznych, takich jak częstotliwość pobierania próbek tusz oraz wdrażania planów analizy zagrożeń i krytycznych punktów kontroli w zakładach, a także niezgłaszania Komisji przepisów krajowych dopuszczających elastyczność w przypadku rzeźni o małych zdolnościach produkcyjnych.

Podobnie jak w przypadku kontroli przeprowadzanych w zakładach zajmujących się produkcją mleka i produktów mięsnych, stwierdzono występowanie tendencji w zakresie egzekwowania przepisów, zgodnie z którą pomimo tego, że organy kontroli w przeważającej mierze prawidłowo identyfikowały nieprawidłowości, działania wykonawcze nie zawsze były podejmowane w odpowiednim czasie.

Programy zwalczania salmonelli

Audyty krajowych programów zwalczania salmonelli w sektorze drobiu były kontynuowane w 2011 r. We wszystkich państwach członkowskich, które odwiedziono, wprowadzono programy zwalczania, ale w niektórych przypadkach ich realizacja w pewnych kategoriach była opóźniona. Wdrażanie tych planów zbiegło się z zauważalną, wyraźną tendencją spadkową w zakresie przypadków występowania salmonelli u drobiu. W większości państw członkowskich plany monitorowania salmonelli i urzędowego pobierania próbek na jej obecność w różnych kategoriach drobiu nie były w pełni zgodne z przepisami UE; zidentyfikowane nieprawidłowości wynikały głównie z braków w zakresie pobierania próbek, działań podejmowanych w przypadku pozytywnego wyniku badań oraz nieprawidłowości w laboratoriach. W ramach ostatniego audytu przeprowadzonego w 2012 r. zidentyfikowano również niedociągnięcia w zakresie sprawowania przez właściwe organy centralne nadzoru nad procesem wdrażania planów przez organy regionalne. Sprawozdanie ogólne w tej kwestii jest obecnie w przygotowaniu.

Kontrole przywozu żywności nie pochodzącej od zwierząt

Dostępne jest sprawozdanie ogólne dotyczące serii 12 audytów przeprowadzonych w latach 2010–2011 na potrzeby oceny procesu wdrażania systemów kontroli urzędowych stosowanych w odniesieniu do kontroli przywozu żywności nie pochodzącej od zwierząt.

Od momentu wejścia w życie rozporządzenia (WE) nr 669/2009 w sprawie zwiększonego poziomu kontroli urzędowych pasz i żywności nie pochodzących od zwierząt państwa członkowskie podejmowały zadowalające działania w celu wdrożenia jego przepisów. W państwach członkowskich funkcjonują jasne zasady w zakresie współpracy i wymiany informacji między właściwymi organami, a liczba personelu odpowiedzialnego za przeprowadzanie kontroli jest wystarczająca. Udokumentowane procedury zostały prawidłowo opracowane, choć nie zawsze są systematycznie aktualizowane.

Środki takie jak dalszy transport przewidziany w rozporządzeniu (WE) nr 669/2009 oraz transfer towarów na mocy rozporządzenia (WE) nr 1152/2009 (które mogą umożliwić przeprowadzenie niektórych kontroli w punkcie przeznaczenia przesyłki po jej dalszym transporcie z punktu przybycia do UE) nie zawsze gwarantowały jednak pełną identyfikowalność, w szczególności w przypadku zaangażowania kilku państw członkowskich; ponadto wymóg uprzedniego zgłoszenia często nie był przestrzegany. W połowie państw członkowskich proces dopuszczania do obrotu przez służby celne nie zawsze przebiegał zgodnie z procedurami przewidzianymi w przepisach UE. Wspomniane nieprawidłowości mogą doprowadzić do sytuacji, w której towary są dopuszczane do obrotu bez przeprowadzenia ostatecznych kontroli. Chociaż ogólne systemy służące do analiz laboratoryjnych zostały usprawnione, często wykrywano nieprawidłowości we wdrażaniu konkretnych wymogów analitycznych przewidzianych w prawodawstwie UE.

Pozostałości pestycydów

W 2011 r. zakończono serię audytów w zakresie kontroli pozostałości pestycydów. Sprawozdanie ogólne dotyczące tej serii audytów jest dostępne. Wynik tej serii audytów był zasadniczo pozytywny. Od czasu przeprowadzenia ostatniej serii audytów poczyniono znaczne postępy w zakresie planowania i przeprowadzania kontroli urzędowych pozostałości pestycydów oraz sporządzania odpowiednich sprawozdań. Zwiększyła się liczba pobieranych próbek. Procedury pobierania próbek były zgodne z prawodawstwem UE, a w przeważającej większości państw członkowskich ustanowiono odpowiednie środki egzekwowania przepisów, zapewniając tym samym wysoki poziom ochrony konsumentów. Wdrożono skuteczne procedury kontroli przywozu pozostałości pestycydów. Wydano zalecenia skierowane do państw członkowskich, w których zwrócono się o zwiększenie skuteczności i efektywności przeprowadzanych kontroli. Kontrole powinny koncentrować się w większym stopniu na zidentyfikowanych zagrożeniach z uwzględnieniem historii podmiotów prowadzących przedsiębiorstwo spożywcze pod względem zgodności z przepisami, jak również samokontroli przeprowadzanych przez te podmioty. Należy zmniejszyć liczbę wyznaczonych laboratoriów, aby zapewnić przeprowadzanie analiz wyłącznie w tych laboratoriach, które dysponują odpowiednimi urządzeniami analitycznymi. Zapoczątkowano nową serię audytów obejmującą w 2012 r. dziewięć państw członkowskich, która koncentruje się na kontrolach wprowadzania do obrotu oraz wykorzystywania środków ochrony roślin.

Organizmy zmodyfikowane genetycznie (GMO)

W 2011 r. zapoczątkowano nową serię audytów obejmującą kontrole urzędowe organizmów zmodyfikowanych genetycznie (GMO). Poza kontrolą genetycznie zmodyfikowanej żywności i paszy seria ta po raz pierwszy obejmowała ocenę kontroli w zakresie zamierzonego uwalniania GMO do środowiska w celu przeprowadzenia prób oraz do celów hodowlanych. Audyty przeprowadzono w czterech państwach członkowskich. W państwach tych ustanowiono system wydawania zezwoleń na uwalnianie GMO do celów przeprowadzenia prób, a kontrole urzędowe zostały przeprowadzone zgodnie z wymogami unijnymi. Zaobserwowano pewne różnice między państwami członkowskimi w kwestii przeprowadzania kontroli dotyczących uprawy zmodyfikowanej genetycznie kukurydzy typu MON 810. Jeżeli chodzi o genetycznie zmodyfikowaną żywność i paszę, nie zaobserwowano żadnych istotnych zmian w stosunku do wyników poprzedniej serii audytów. Dwa państwa członkowskie złamały zasadę zerowej tolerancji dla obecności GMO w niezmodyfikowanych genetycznie nasionach. W większości przypadków laboratoria GMO funkcjonowały prawidłowo.

Zdrowie zwierząt

Elektroniczne systemy identyfikacji małych przeżuwaczy

Komisja przeprowadziła serię misji informacyjnych w czterech państwach członkowskich, w których występują duże populacje owiec i kóz. Seria ta miała na celu: ocenę postępów we wdrażaniu systemu identyfikacji elektronicznej (EID) owiec i kóz, ocenę skuteczności środków EID służących zapewnieniu odpowiedniej identyfikowalności przemieszczania się owiec i kóz, określenie czynników będących źródłem niezadowolenia zainteresowanych stron oraz określenie czynników

przyczyniających się do zwiększenia akceptacji dla stosowania EID. Sprawozdanie ogólne dotyczące tej serii audytów zostało opracowane i jest dostępne.

W sprawozdaniu ogólnym zwrócono uwagę na istotne różnice we wdrażaniu przepisów między państwami członkowskimi, w szczególności w odniesieniu do stosowania identyfikacji elektronicznej do celów zwalczania chorób i zarządzania nimi, co po części wynika z faktu, że niektóre państwa członkowskie przyjęły EID wcześniej niż inne. Jeżeli chodzi o zapewnienie stałej identyfikacji, stosowanie elektronicznych kapsulek wydaje się bardziej niezawodną metodą w warunkach polowych niż korzystanie z kolczyków zakładanych na uszy zwierząt, ale wymaga określonych kompetencji i wsparcia technicznego, które zostały zapewnione w niektórych państwach członkowskich, które odwiedziono. Przekazanie rolnikom wsparcia finansowego na pokrycie dodatkowych kosztów związanych z wprowadzeniem EID w tych państwach członkowskich również okazało się czynnikiem zachęcającym do korzystania z tego systemu.

Wścieklizna

UE współfinansuje szeroko zakrojony program na rzecz zwalczania wścieklizny w państwach członkowskich położonych w Europie Środkowej i Wschodniej. Komisja przeprowadziła szereg audytów dotyczących programów realizowanych w tych państwach. Audyty te potwierdziły, że poczyniono znaczne postępy dzięki kampaniom na rzecz szczepienia dzikich zwierząt, co doprowadziło do wyraźnego spadku liczby przypadków zakażenia wścieklizną u ludzi i zwierząt domowych. W niektórych państwach członkowskich stwierdzono jednak nieprawidłowości we wdrażaniu programów szczepień, w szczególności jeżeli chodzi o terminowe kończenie kampanii oraz metodę dystrybucji i długość okresu pomiędzy poszczególnymi wyłożeniami przynęt ze szczepionką.

Klasyczny pomór świń

UE wkrótce będzie mogła potwierdzić całkowite wyeliminowanie klasycznego pomoru świń na swoim terytorium. Udało się to osiągnąć dzięki bardziej powszechnemu stosowaniu środków bezpieczeństwa biologicznego oraz skuteczniejszym kampaniom szczepień dzików w ramach programów zwalczania chorób finansowanych ze środków UE. Przeprowadzone przez Komisję audyty potwierdziły, że tego rodzaju środki zostały skutecznie wdrożone w Rumunii i Bułgarii, gdzie w ostatnich latach dochodziło do sporadycznych wystąpień ognisk klasycznego pomoru świń u świń domowych. Przedmiotowe programy są w dalszym ciągu realizowane i koncentrują się w coraz większym stopniu na działaniach zmierzających do upewnienia się, że choroba została faktycznie wyeliminowana, niż na jej zwalczaniu.

Utrzymujące się ryzyko związane z ponownym wprowadzeniem choroby z sąsiednich państw, w szczególności wskutek przemieszczania się dzików, wymaga zachowania wysokiego poziomu czujności oraz zacieśnienia współpracy z tymi państwami.

Kontrole urzędowe laboratoriów prowadzących badania nad pryszczycą

Zakończono serię kontroli unijnych laboratoriów upoważnionych do pracy z żywym wirusem pryszczycy. Choć normy w zakresie bezpieczeństwa biologicznego stosowane w

większości laboratoriów zasadniczo uznano za zadowolające, w praktycznie wszystkich laboratoriach wykryto drobne niedociągnięcia, przy czym w kilku z nich niedociągnięcia te okazały się poważne. Podjęto natychmiastowe działania zaradcze w celu ograniczenia potencjalnych zagrożeń dla zdrowia zwierząt, na które mogłyby one zostać narażone wskutek uwolnienia żywego wirusa pryszczycy.

Po przeprowadzeniu tej serii inspekcji wyciągnięto istotny wniosek, mianowicie iż laboratoria prowadzące badania nad pryszczycą powinny być zatwierdzane tylko w tych państwach członkowskich, które są w stanie zapewnić stałą zgodność z określonymi wymogami UE, a w szczególności konieczne zasoby na ten cel. Komisja i państwa członkowskie zastanawiają się obecnie nad sposobem organizacji kontroli laboratoriów prowadzących badania nad pryszczycą w przyszłości.

Dobrostan zwierząt

Poza audytami poświęconymi wyłącznie kwestiom związanym z kontrolą dobrostanu zwierząt przeprowadzane przez Komisję audyty dotyczące kontroli higieny w odniesieniu do czerwonego mięsa i drobiu obejmują obecnie również rutynowe oceny przeprowadzanych przez państwa członkowskie kontroli dobrostanu zwierząt przy uboju. Zapewnia to istotny dodatkowy środek służący wspieraniu lepszego wdrażania wyników kontroli dobrostanu zwierząt. W ramach tych audytów skoncentrowano się w szczególności na obiektach należących do rzeźni, takich jak magazyny żywca i pomieszczenia do ogłuszania zwierząt, a także na kwestii transportu zwierząt do rzeźni; przedstawiono również odpowiednie zalecenia dotyczące ulepszeń w tym zakresie. Z ustaleń jednego z audytów wynikało, że pomimo tego, iż znaczna liczba rzeźni w danym państwie członkowskim dokonywała uboju bez uprzedniego ogłuszenia, korzystając z odstępstwa przewidzianego dla uboju rytualnego, tylko część uzyskiwanego w ten sposób mięsa była sprzedawana jako mięso pochodzące z takiego uboju.

Przeprowadzane przez Komisję audyty poświęcone wyłącznie kwestiom związanym z kontrolą dobrostanu zwierząt koncentrowały się na dobrostanie zwierząt w gospodarstwach i w trakcie transportu. Audyty te stanowiły element realizowanego przez służby Komisji procesu monitorowania przestrzegania przez państwa członkowskie zakazu stosowania klatek nieulepszonych dla kur niosek, który wszedł w życie w dniu 1 stycznia 2012 r., doprowadzając w konsekwencji do wszczęcia postępowań w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego przeciwko 13 państwom członkowskim w dniu 27 stycznia 2012 r. Podobnie wyniki audytów przeprowadzonych przez Komisję w państwach członkowskich stanowiły źródło aktualnych informacji na temat stanu przygotowań do spełnienia obowiązku grupowego trzymania prośnych loch i loszek w kojcach w terminie do dnia 1 stycznia 2013 r. Jeden audyt przeprowadzono specjalnie w celu zgromadzenia dowodów na potrzeby postępowania w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego w zakresie dobrostanu zwierząt przy uboju wszczętego przeciwko jednemu państwu członkowskiemu.

W ramach ostatnio przeprowadzonych audytów uwzględniono również kwestię dobrostanu brojlerów. Gatunki zwierząt, które nie są objęte przepisami UE, ale które w pełni podlegają postanowieniom zaleceń Rady Europy zgodnie z prawem UE, również są uwzględniane w audytach dobrostanu zwierząt.

Jeżeli chodzi o transport, działania koncentrują się obecnie również na wsparciu państw członkowskich w wyciąganiu wniosków z najlepszych praktyk. Wcześniejsze audyty wykazały, że proces homologacji pojazdów w szeregu państw członkowskich nie był przeprowadzany w prawidłowy sposób, dlatego też audyty przeprowadzone w 2012 r. koncentrowały się na procedurze homologacji, wskazując obszary najlepszych praktyk. Państwa członkowskie wymieniały się najlepszymi praktykami podczas regularnych posiedzeń krajowych punktów kontaktowych organizowanych dwa razy do roku w siedzibie Komisji. W porcie w Sète (Francja) zorganizowano dodatkowe posiedzenie z udziałem wszystkich państw członkowskich odpowiedzialnych za homologację statków morskich, ponieważ szereg właściwych organów zgłosiło trudności we wdrażaniu wymogów w zakresie transportu zwierząt drogą morską.

W przeprowadzonych audytach Komisja odniosła się również do kwestii wywozu zwierząt do Turcji, biorąc pod uwagę rosnące znaczenie tego kierunku wywozu. W punkcie wyjścia z UE w Bułgarii przeprowadzono audyt oraz wystosowano zalecenia, w których zwrócono się o przyspieszenie realizacji odpowiednich procedur w celu wyeliminowania wszelkich zbędnych opóźnień. W ramach tego audytu zespół prowadzący audyt złożył również wizytę po tureckiej stronie granicy, aby dokonać przeglądu ich procedur kontrolnych.

Zdrowie roślin

Audyty w zakresie zdrowia roślin przeprowadzone w państwach członkowskich w celu oceny obowiązujących środków kontroli przywozu oraz postępów we wdrażaniu unijnych środków nadzwyczajnych stosowanych w przypadku wystąpienia ognisk organizmów szkodliwych wykazały istotne różnice, jeżeli chodzi o sposób przeprowadzania kontroli przywozu w poszczególnych państwach członkowskich oraz ich skuteczności w wykrywaniu organizmów szkodliwych w przesyłkach zgłoszonych do przywozu. Skuteczność działań w zakresie zwalczania poszczególnych organizmów szkodliwych była zróżnicowana, ponieważ niektóre z nich były łatwiejsze do kontrolowania niż inne. Audyty wykazały również znaczenie podjęcia zdecydowanych działań w zakresie zwalczania natychmiast po wykryciu danego organizmu, ponieważ jeżeli się w pełni rozwinie, jego usunięcie stanie się nieporównanie trudniejsze lub wręcz niemożliwe.

Pomimo regularnego organizowania audytów w Portugalii począwszy od 1999 r. w związku z działaniami w zakresie zwalczania węgorka sosnowca, sytuacja pozostaje niezadowolająca, w szczególności jeżeli chodzi o prowadzenie badań i usuwanie drzew w słabej kondycji zdrowotnej ze strefy buforowej.

Pasza

Jeżeli chodzi o bezpieczeństwo pasz, z ogólnego przeglądu sytuacji wynika, że poziom zgodności poszczególnych podmiotów na całej długości łańcucha jest zróżnicowany. O ile sytuację w obszarze produkcji podstawowej można uznać za zadowalającą, o tyle w odniesieniu do produkcji innej niż podstawowa wciąż można wprowadzić wiele udoskonaleń w zakresie: opracowywania i wdrażania procedur bazujących na analizie zagrożeń i krytycznych punktów kontroli, obowiązujących środków służących ograniczeniu do minimum zanieczyszczenia krzyżowego poprzednimi partiami produkcyjnymi oraz monitorowania substancji niepożądanych. Kontrole urzędowe w

zakresie pasz obejmują zazwyczaj największe podmioty w ramach łańcucha paszowego, ale niektóre rodzaje zakładów (w szczególności zakłady spożywcze przekazujące tylko część swojej produkcji do łańcucha paszowego) pozostają mimo to poza zakresem kontroli. Ponadto na działania związane z przeprowadzaniem inspekcji i pobieraniem próbek wpływają pewne niedociągnięcia związane z ich ukierunkowaniem.

Jeżeli chodzi o wprowadzanie pasz do obrotu, audyty wykazały zadowalający poziom zgodności z odpowiednimi wymogami.

Przenośne encefalopatie gąbczaste (TSE) i produkty uboczne pochodzenia zwierzęcego

Audyty dotyczące tych zagadnień są obecnie z reguły połączone, ponieważ poza pewnymi wyjątkami BSE nie jest już uznawane za priorytet wysokiego ryzyka. Wyniki audytów wskazują, że produkty uboczne pochodzenia zwierzęcego i produkty pochodne są, odpowiednio do ich kategorii, w przeważającej mierze przetwarzane zgodnie z przepisami UE. W kilku państwach członkowskich produkty uboczne pochodzenia zwierzęcego (w tym materiały szczególnego ryzyka) wytwarzane w trakcie przeprowadzania uboju gospodarskiego w gospodarstwach prowadzących chów przydomowy są jednak w dalszym ciągu utylizowane na miejscu; problem ten, w połączeniu z nieprawidłowościami w zakresie utylizacji zwierząt padłych pochodzących z tych gospodarstw, również wpływa na skuteczność monitorowania BSE w tych państwach członkowskich. Poziom zgodności w zakładach utylizacyjnych był zasadniczo zadowalający, choć w niektórych przypadkach stwierdzono wystąpienie nieprawidłowości w monitorowaniu przestrzegania wymogów związanych z czasem, temperaturą i ciśnieniem przetwarzania.

Kontrole przywozu żywności pochodzenia zwierzęcego oraz zwierząt

Audyty w tym obszarze w dalszym ciągu stanowią kluczowe narzędzie wśród wielu środków obronnych służących zagwarantowaniu bezpieczeństwa przywożonych towarów. Jakość kontroli przywozu poprawia się między innymi dzięki usprawnieniu współpracy z organami celnymi oraz organizowaniu istotnych szkoleń. W odniesieniu do niektórych państw członkowskich Komisja odnotowała nieprawidłowości w procesie komunikacji między organami centralnymi a organami zdecentralizowanymi, przyczyniające się w niektórych przypadkach do zmniejszenia ogólnej skuteczności kontroli. Chociaż w niektórych państwach członkowskich poprawia się sytuacja w zakresie wcześniejszego zgłaszania przeładowywanych przesyłek, właściwe organy w dalszym ciągu niedostatecznie egzekwują przepisy związane z tym wymogiem w niektórych dużych portach.

Od czasu opublikowania zeszłorocznego sprawozdania poziom wdrożenia systemu TRACES, wspólnego skomputeryzowanego systemu przywozu, uległ poprawie. Niektóre z państw członkowskich, które wcześniej nie korzystały z systemu TRACES, zdecydowały się do niego dołączyć. Aby móc korzystać z nowych wersji systemu TRACES, punkty kontroli granicznej muszą stale podejmować odpowiednie działania dostosowawcze.

Pozostałości leków weterynaryjnych i zanieczyszczeń

Wdrażając krajowe plany monitorowania pozostałości, państwa członkowskie w dalszym ciągu zmagają się z wyzwaniami podobnymi do tych zidentyfikowanych w zeszłorocznym sprawozdaniu, takimi jak różna liczba stosowanych przez państwa członkowskie metod udzielania laboratoriom akredytacji na przeprowadzanie analizy pozostałości oraz różnice w sposobie interpretowania wymogów w zakresie informacji dotyczących łańcucha żywnościowego przy uboju.

Jeżeli chodzi o trwającą obecnie serię audytów w zakresie dioksyn, które służą ocenie zdolności państw członkowskich do zapewnienia zgodności ryb łowionych w Morzu Bałtyckim i wprowadzanych do obrotu celem ich spożycia przez ludzi lub zwierzęta z unijnymi limitami dioksyn, zgromadzone dotychczas dowody świadczą o braku spójności w podejściu przyjętym przez państwa członkowskie w odniesieniu do minimalizacji narażenia konsumentów na kontakt z niespełniającymi wymogów rybami.

Działania następcze podjęte w stosunku do zaleceń Komisji

W odniesieniu do wszystkich zaleceń wynikających ze sprawozdań Komisji systematycznie podejmowane są działania następcze, obejmujące szereg różnych środków.

Właściwe organy państw członkowskich są proszone o przedstawienie „planu działania” opisującego, w jaki sposób zastosowały się albo zastosują do zaleceń Komisji. Komisja z kolei ocenia plan działania i systematycznie monitoruje wykonanie wszystkich działań poprzez szereg działań następczych, w tym: a) ogólne audyty uzupełniające; b) audyty uzupełniające na miejscu dotyczące konkretnych kwestii lub wnioski o pisemne sprawozdania dotyczące konkretnych kwestii; oraz c) spotkania dwustronne na wysokim szczeblu w przypadku ogólnych lub powracających problemów.

Ogólne audyty uzupełniające dotyczą nierozwiązanych kwestii oraz służą sprawdzeniu postępów w realizacji niewdrożonych zaleceń sformułowanych w ramach wcześniejszych audytów sektorowych przeprowadzonych przez Biuro ds. Żywności i Weterynarii w państwach członkowskich. Profile krajowe przedstawiające rezultaty tych audytów są dostępne pod poniższym adresem: http://ec.europa.eu/food/fvo/country_profiles_en.cfm.

Jeżeli chodzi o monitorowanie postępów państw członkowskich w realizacji zaleceń Biura ds. Żywności i Weterynarii, wyniki ogólnych audytów uzupełniających przeprowadzonych w latach 2005–2010 wskazują, że w odniesieniu do 97 % zaleceń państwa członkowskie podjęły działania na rzecz ich wdrożenia lub też podjęły odpowiednie zobowiązania do uwzględnienia tych zaleceń w określonym terminie. Zalecenia, w odniesieniu do których nie uzyskano jeszcze odpowiedniego zobowiązania (3 %), są aktywnie realizowane za pośrednictwem szeregu mechanizmów, jak opisano w sekcji 2.5. Mimo że jest ich niewiele, zalecenia te są z definicji najtrudniejsze do zrealizowania i zazwyczaj dotyczą najbardziej fundamentalnych problemów, w tym interpretacji przepisów.

4. INNE ŹRÓDŁA INFORMACJI O KONTROLACH W PAŃSTWACH CZŁONKOWSKICH

Sprawozdania sektorowe

Przepisy prawodawstwa UE dotyczące różnych aspektów bezpieczeństwa żywności, zdrowia i dobrostanu zwierząt oraz zdrowia roślin wymagają od państw członkowskich przedkładania regularnych sprawozdań dotyczących określonych wymogów szczegółowych. Na podstawie tych krajowych sprawozdań Komisja z kolei sporządza i udostępnia wiele sprawozdań sektorowych, przedstawiających stan wdrażania niektórych aspektów prawodawstwa UE mającego zastosowanie do łańcucha żywnościowego, łącznie, w niektórych przypadkach, ze szczegółowymi danymi dotyczącymi kontroli urzędowych w danych obszarach oraz ich wyników.

Do najistotniejszych sprawozdań należą: sprawozdanie z monitorowania i badania przeżuwaczy na obecność przenośnych encefalopatii gąbczastych (TSE), sprawozdanie dotyczące tendencji i źródeł chorób odzwierzęcych i odzwierzęcych czynników chorobotwórczych oraz ognisk chorób przenoszonych przez żywność w Unii Europejskiej (EFSA), sprawozdanie dotyczące chorób bydła i świń wymagających zgłoszenia (w kontekście handlu wewnątrzunijnego), roczne ogólnoeuropejskie sprawozdanie monitorujące pozostałości pestycydów oraz sprawozdania z posiedzeń grupy zadaniowej ds. zwalczania chorób zwierząt. Informacje przedstawione w tych sprawozdaniach wnoszą istotny wkład w proces decyzyjny w zakresie wyznaczania obszarów, na które należy przeznaczyć zasoby audytowe w pierwszej kolejności.

Tabela zawierająca wykaz najważniejszych sprawozdań Komisji, które zostały opublikowane w minionym roku, wraz z adresami stron internetowych znajduje się w załączniku do niniejszego sprawozdania.

Systemy wczesnego ostrzegania i inne narzędzia sprawozdawcze

Istniejące systemy: system wczesnego ostrzegania o niebezpiecznej żywności i paszach (RASFF), system zgłaszania chorób zwierzęcych (ADNS) i ognisk chorób roślin (Europhyt) są istotnymi narzędziami zarządzania szybkim reagowaniem na sytuacje nadzwyczajne i pojawiające się zagrożenia oraz źródłem informacji dotyczących tendencji obserwowanych w odniesieniu do szkodników i chorób. Dostarczane przez nie dane mogą być również istotnym wskaźnikiem braków w zakresie zgodności z obowiązującymi normami bezpieczeństwa, w związku z czym dane te są poddawane szczegółowym przeglądom w ramach oceny kontroli. Szczegółowe wyniki pochodzące z wyżej wymienionych systemów ostrzegania w zakresie bezpieczeństwa żywności i chorób zwierząt są co roku streszczane w rocznych sprawozdaniach dotyczących RASFF i ADNS, publikowanych na stronach internetowych Komisji:

http://ec.europa.eu/food/food/rapidalert/index_en.htm

http://ec.europa.eu/food/animal/diseases/adns/index_en.htm.

W przypadku systemu Europhyt, będącego narzędziem powiadamiania o przechwyceniu przesyłek z powodów fitosanitarnych, Komisja uruchomiła stronę internetową zawierającą sprawozdania miesięczne dotyczące przechwytywania przesyłek⁶. Roczne sprawozdanie w sprawie stosowania systemu Europhyt ma zostać opublikowane w 2013 r.

System TRACES, który umożliwia wymianę informacji dotyczących kontroli zwierząt i produktów pochodzenia zwierzęcego (produkowanych na rynek krajowy i z przywozu z

⁶ http://ec.europa.eu/food/plant/europhyt/interceptions_en.htm.

państw trzecich) między Komisją a państwami członkowskimi, jest kolejnym ważnym źródłem danych nie tylko na temat ilości przemieszczanych towarów, ale również na temat przeprowadzonych urzędowych kontroli weterynaryjnych:

http://ec.europa.eu/food/animal/diseases/traces/index_en.htm.

5. WYNIKI URZĘDOWYCH DZIAŁAŃ W ZAKRESIE MONITOROWANIA

Salmonella i *Campylobacter* stanowią dwie główne przyczyny chorób przenoszonych przez żywność w UE. Przeprowadzona przez EFSA i Europejskie Centrum ds. Zapobiegania i Kontroli Chorób⁷ analiza sprawozdań wszystkich państw członkowskich dotyczących chorób odzwierzęcych potwierdza tendencję spadkową pod względem liczby przypadków salmonelozy u ludzi w Unii Europejskiej. W 2010 r. zgłoszono ogółem 99 020 potwierdzonych przypadków zakażeń u ludzi (dane opublikowane w 2012 r.), co oznacza spadek o 8,8 % w stosunku do 2009 r. oraz wpisuje się w tendencję obserwowaną szósty rok z rzędu. W sprawozdaniu EFSA wskazano, że spadek ten nastąpił dzięki stosowaniu programów zwalczania salmonelli w populacjach drobiu w państwach członkowskich. Audyty sektora mięsa drobiowego przeprowadzone w państwach członkowskich potwierdzają ten wniosek.

6. DZIAŁANIA NASTĘPCZE I WYKONAWCZE KOMISJI

Priorytetem we wszystkich obszarach objętych niniejszym sprawozdaniem pozostaje zachowanie uwagi w odniesieniu do działań wykonawczych i ich koordynacja.

Komisja, we współpracy z odpowiednimi państwami członkowskimi, podejmuje wzmożone wysiłki na rzecz usunięcia przeszkód w prawidłowym stosowaniu prawodawstwa UE. W podejściu do każdego przypadku uwzględnia się powagę wykrytego braku, związane z nim ryzyko, działania już podjęte przez dane państwo członkowskie oraz to, czy dany przypadek dotyczy również innych państw członkowskich. Analizuje się przyczyny tych braków w celu wypracowania rozwiązań pozwalających zapobiegać im w przyszłości.

Dlatego też Komisja prowadziła na przykład intensywny dialog z niektórymi państwami członkowskimi, aby rozwiązać problem utrzymujących się przypadków niezgodności oraz nierozwiązanych kwestii związanych z egzekwowaniem prawa, w tym również w ramach regularnie organizowanych spotkań dwustronnych na wysokim szczeblu.

Jednym z takich państw członkowskich jest Grecja. Władze greckie przedstawiły szczegółowy plan działania z wyraźnie określonymi celami pośrednimi, który jest obecnie wykorzystywany do monitorowania postępów w kierunku poprawy w zakresie zgodności

⁷ Sprawozdanie naukowe EFSA i Europejskiego Centrum ds. Zapobiegania i Kontroli Chorób: Sprawozdanie podsumowujące Unii Europejskiej w sprawie tendencji dotyczących chorób odzwierzęcych, odzwierzęcych czynników chorobotwórczych i ognisk przenoszonych przez żywność oraz ich źródeł w 2010 r.
<http://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/doc/2597.pdf>.

z przepisami.

Komisja opracowała również zindywidualizowane środki szkoleniowe w ramach programu „Lepsze szkolenia na rzecz bezpieczniejszej żywności” w odniesieniu do przypadków, w których szkolenia mogłyby przyczynić się do zapewnienia zgodności z przepisami. W przypadku Bułgarii i Rumunii zorganizowano specjalne szkolenia, aby zapewnić odpowiednim organom wskazówki w eliminowaniu braków w zakresie przetwarzania i utylizacji produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego.

W stosownych i należycie uzasadnionych przypadkach wszczynane są postępowania w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego.

Skargi ze strony obywateli lub organizacji pozarządowych stanowią istotne źródło informacji na temat problemów związanych z nieprzestrzeganiem lub egzekwowaniem przepisów. Komisja dba, aby w ich rozpatrywaniu brały udział zainteresowane państwa członkowskie, przyjmując za cel uzyskanie pozytywnego wyniku. Jeżeli odpowiednie akty prawne nie będą właściwie stosowane, istnieje ryzyko, że cele polityki europejskiej w obszarze bezpieczeństwa żywności nie zostaną osiągnięte. W stosowanie i egzekwowanie prawa unijnego zaangażowane są zarówno instytucje europejskie, jak i państwa członkowskie, w tym władze lokalne i regionalne oraz sądy. Podstawowa odpowiedzialność za prawidłowe i terminowe stosowanie Traktatów oraz prawodawstwa UE spoczywa na państwach członkowskich. Komisja wszczyna postępowania w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego wyłącznie w ostateczności, aby zapewnić zgodność w przypadku wykrycia systematycznego i utrzymującego się niewłaściwego stosowania prawa UE.

Komisja może wszcząć postępowanie w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego, wzywając państwa członkowskie do uzupełnienia brakującej bądź poprawienia błędnej transpozycji lub też dokonania korekty niewłaściwego stosowania prawa. Komisja może wnieść sprawę do Trybunału Sprawiedliwości, wnosząc o stwierdzenie naruszenia prawa wspólnotowego przez państwo członkowskie. Może też powtórnie wnieść sprawę do Trybunału z wnioskiem o nałożenie sankcji finansowych do chwili podjęcia przez to państwo środków niezbędnych w celu wykonania pierwszego orzeczenia Trybunału.

Proces stosowany w razie naruszenia prawa odgrywa kluczową rolę w zapewnieniu prawidłowego stosowania prawa unijnego i przynosi korzyści obywatelom. Komisja udowodniła, że poważnie traktuje swoje obowiązki w tym zakresie, wszczynając szereg postępowań w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego w 2012 r. w odniesieniu do wdrażania przepisów w zakresie ochrony kur niosek oraz wysyłając wyraźne sygnały, że zamierza przyjąć podobne podejście w kwestii ochrony świń.

Jeżeli chodzi o inne narzędzia, realizowany przez Komisję projekt „EU Pilot” ma umożliwić szybsze znalezienie bardziej wyczerpujących odpowiedzi na pytania nasuwające się przy stosowaniu prawa unijnego. Narzędzie to jest wykorzystywane do usprawnienia komunikacji między Komisją i państwami członkowskimi i przyczynia się do rozwiązania problemów z egzekwowaniem przepisów bez konieczności uciekania się do formalnych postępowań w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego.

Więcej informacji na temat naruszeń można znaleźć w rocznych sprawozdaniach z monitorowania stosowania prawa UE, które są publikowane na stronie internetowej Komisji: http://ec.europa.eu/eu_law/infringements/infringements_annual_report_pl.htm

7. HANDEL MIĘDZYNARODOWY

Komisja bierze aktywny udział w pracach międzynarodowych organów zajmujących się opracowywaniem standardów w obszarze bezpieczeństwa żywności oraz zdrowia zwierząt i roślin. Ustanowiono również bardzo rozbudowaną sieć kontaktów z państwami nienależącymi do UE, w ramach której można wystąpić o gwarancję lub uzyskać gwarancję w odniesieniu do bezpieczeństwa handlu żywnością. To z kolei wiąże się z koniecznością dogłębnego omówienia kwestii skuteczności stosowanych kontroli służących zapewnieniu bezpieczeństwa prowadzonej wymiany handlowej. Wnioski wyciągnięte w ramach tego procesu przekładają się na zarządzanie systemami kontroli stosowanymi w państwach członkowskich.

8. WNIOSKI

Ogólnie państwa członkowskie zapewniają odpowiedni poziom wdrażania kontroli urzędowych na całej długości łańcucha żywnościowego i poszanowanie zagadnień z zakresu bezpieczeństwa żywności, zdrowia roślin i zwierząt oraz dobrostanu zwierząt. Chociaż nadal istnieje możliwość wprowadzenia usprawnień, poczyniono postępy w zakresie skutecznego wykorzystania instrumentów i środków do celów kontroli, a także w zakresie planowania, wdrażania i koordynacji kontroli we wszystkich sektorach.

Kontrole urzędowe oraz instrumenty prawne służące optymalizacji ich skuteczności stanowią kluczowe cechy łańcucha żywnościowego w UE. Umożliwiają one właściwym organom przeprowadzanie kontroli w oparciu o analizę ryzyka, a także identyfikację braków oraz ich szybkie eliminowanie. Zapewniają one również tym organom całościowy obraz sytuacji w zakresie bezpieczeństwa żywności i zdrowia.

Informacje zawarte w sprawozdaniach państw członkowskich wskazują, że właściwe organy krajowe poważnie traktują swoją rolę, zwiększając stopień, w jakim kontrole są przeprowadzane w oparciu o analizę ryzyka, co potwierdzają sprawozdania z audytów przeprowadzonych przez ekspertów Komisji. Nowe instrumenty służące rozszerzeniu zakresu nadzoru sprawowanego przez organy kontroli oraz zwiększeniu skuteczności podejmowanych przez nie działań są obecnie wdrażane.

Prowadzone przez Komisję szczegółowe audyty na miejscu oraz ogólne audyty kontrolne obejmujące wszystkie sektory i koncentrujące się na przyczynach braku zgodności mają szczególne znaczenie dla określenia niedoskonałości, które należy wyeliminować, oraz zapewnienia podjęcia działań naprawczych. Komisja zarządza systemem, który jest poddawany regularnym przeglądom i uzupełniany odpowiednimi celami i wskaźnikami, w celu przeprowadzenia oceny ilościowej działań naprawczych podejmowanych przez państwa członkowskie.

Sprawozdania z audytów przeprowadzonych przez Komisję, uzupełniające działania i sprawozdania państw członkowskich w zakresie kontroli, stanowią solidny system oceny skuteczności systemów kontroli państw członkowskich.

Dzięki temu systemowi Komisja może, w razie konieczności, podjąć odpowiednie środki w celu usprawnienia funkcjonowania kontroli urzędowych i systemów audytu w państwach członkowskich.

ZAŁĄCZNIK

WYKAZ OPUBLIKOWANYCH SPRAWOZDAŃ SEKTOROWYCH KOMISJI DOTYCZĄCYCH WDROŻENIA PRAWODAWSTWA UE W ZAKRESIE BEZPIECZEŃSTWA ŻYWNOSCI, ZDROWIA I DOBROSTANU ZWIERZĄT ORAZ ZDROWIA ROŚLIN

Sprawozdanie	Podstawa prawna	Publikacja
<i>Roczne sprawozdanie z monitorowania i badania przeżuwaczy na obecność przenośnych encefalopatii gąbczastych (TSE) w UE</i>	Art. 6 ust. 4 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 999/2001 z dnia 22 maja 2001 r. ustanawiającego zasady dotyczące zapobiegania, kontroli i zwalczania niektórych pasażowalnych gąbczastych encefalopatii	http://ec.europa.eu/food/food/biosafety/tse_bse/monitoring_annual_reports_en.htm
<i>Sprawozdanie podsumowujące UE dotyczące tendencji i źródeł chorób odzwierzęcych i odzwierzęcych czynników chorobotwórczych oraz ognisk chorób przenoszonych przez żywność w Unii Europejskiej</i>	Art. 9 ust. 2 dyrektywy 2003/99/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 17 listopada 2003 r. w sprawie monitorowania chorób odzwierzęcych i odzwierzęcych czynników chorobotwórczych, zmieniającej decyzję Rady 90/424/EWG i uchylającej dyrektywę Rady 92/117/EWG <i>(Zleczone EFSA, wykonane przez EFSA we współpracy z Europejskim Centrum ds. Zapobiegania i Kontroli Chorób)</i>	http://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/doc/2090.pdf
<i>Roczne sprawozdanie dotyczące systemu wczesnego ostrzegania o niebezpiecznej żywności i paszach (RASFF)</i>	Art. 50 rozporządzenia (WE) nr 178/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2002 r. ustanawiającego ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego, powołującego Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności oraz ustanawiającego procedury w zakresie bezpieczeństwa żywności	http://ec.europa.eu/food/food/rapidalert/rasff_publications_en.htm

Sprawozdanie	Podstawa prawna	Publikacja
<i>Roczne ogólnoeuropejskie sprawozdanie monitorujące pozostałości pestycydów</i>	Art. 32 rozporządzenia (WE) nr 396/2005 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 lutego 2005 r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych poziomów pozostałości pestycydów w żywności i paszy pochodzenia roślinnego i zwierzęcego oraz na ich powierzchni, zmieniającego dyrektywę Rady 91/414/EWG (Zlecone EFSA)	http://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/doc/2430.pdf
<i>Roczne sprawozdanie dotyczące napromieniowania żywności</i>	Art. 7 ust. 3 dyrektywy 1999/2/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 lutego 1999 r. w sprawie zbliżenia ustawodawstw państw członkowskich dotyczących środków spożywczych oraz składników środków spożywczych poddanych działaniu promieniowania jonizującego	http://ec.europa.eu/food/food/biosafety/irradiation/index_en.htm
<i>Dokument roboczy służb Komisji dotyczący realizacji krajowych planów monitorowania pozostałości w państwach członkowskich</i>	Art. 8 dyrektywy Rady 96/23/WE z dnia 29 kwietnia 1996 r. w sprawie środków monitorowania niektórych substancji i ich pozostałości u żywych zwierząt i w produktach pochodzenia zwierzęcego oraz uchylającej dyrektywy 85/358/EWG i 86/469/EWG oraz decyzje 89/187/EWG i 91/664/EWG	http://ec.europa.eu/food/food/chemicalsafety/residues/control_en.htm
<i>Sprawozdania z posiedzeń podgrup ekspertów (brucelloza bydła, brucelloza owiec i kóz, gruźlica bydła i wścieklizna) grupy zadaniowej do spraw monitorowania zwalczania chorób w państwach członkowskich.</i>	Grupa zadaniowa powstała w 2000 r. jako działanie przewidziane w białej księdze Komisji w sprawie bezpieczeństwa żywności.	http://ec.europa.eu/food/animal/diseases/eradication/taskforce_en.htm
<i>Dobrostan zwierząt: rozporządzenie w sprawie transportu</i>	Art. 27 ust. 2 rozporządzenia Rady (WE) nr 1/2005 w sprawie ochrony zwierząt podczas transportu i związanych z tym działań oraz zmieniającego dyrektywę 64/432/EWG i 93/119/WE oraz rozporządzenie (WE) nr 1255/97	http://ec.europa.eu/food/animal/welfare/transport/inspections_reports_reg_1_2005_en.htm

